

8 A városi erdőhivatal vezetése Tripammer Károly halála után

Tripammer Károly halála után, csaknem egy éven át, Pécs város erdőhivatalát vezető Kolossváry Andor 1927. május 25-én működését megszüntette. A hivatal vezetését *Raab Gyula* erdőmérnök - aki 1927 tavaszán került ideiglenesen felvételre, és az erdőhivatalnál folyó munkák alapos megismerése és erdőmérnöki ténykedésének megítélése után - vehette át. Mint tartalékos repülőszázados, kemény, katonás, rendkívül fegyelmezett ember volt, aki nemcsak a munkatársaitól, hanem magától is 100 %-os munkát követelt meg. Az erdőgazdálkodásban a szakszerűsége, a korszerűsége és a gazdaságosságra törekedett, folytatva hivatali elődjének munkáját. 1932-ben a Kormányzó az első világháborúban tanúsított hősie magatartásáért vitézzé avatta, nevét *Rábay*-ra magyarosítva. Vitézzé avatása előtt jelentést kértek kitüntetéseiről: „*Raab Gyula* I. o. erdőtiszt, tartalékos főhadnagy, tábori pilóta, hadiékítményes II. oszt. katonai érdemkereszt, ugyanez másodszor kardokkal, Signum Laudis I. kardokkal, nagy ezüst vitézségi érem, kis ezüst vitézségi érem, mindkettő kardokkal, Károly csapatkereszt, Pilótajelvény”.¹⁹⁷ Szoros kapcsolatot tartott a soproni Erdőmérnöki Főiskolával és az Erdészeti Kutató Intézettel.

A belügyminiszter 1929-ben 300 791/1929/IV. sz. alatt „A városi erdőtisztai állásnak erdőmesteri állásra való átszervezése tárgyában” rendeletet adott ki. Ennek alapján „1929. évi július hó 1-től állami rendszerű VII. fizetési osztályba” kellett a városok erdőhivatalainak a vezetőit sorolni. „A városi alkalmazottak az 1927. évi V. tc. 49. § 6. bekezdése szerint részletezett illetményen felül semmi féle címen és alakban sem a város pénztárából, sem a város üzeméből semmi néven nevezendő illetményben, jutalomban, tiszteltudjában, stb. nem részesíthetők. Amennyiben működésével rászolgál megfelelő jutalomban részesíthető.” Törzsilletmény 255 pengő, pótilletmény 45,60 pengő, lakáspénz negyedévre 242,24 pengő. „Erdészeti illeték nem jár, de a tanács javaslatot kezd az ebből származó járandóság a jövőben más címen leendő esetleges folyósítása ügyében.” Ennek a rendeletnek megfelelően 1928. július 1-jei hatállyal visszamenően Raab Gyulát városi erdőmesterré nevezték ki. A 19621/1927. számú tanácsi határozat szerint „az erdőszeti illeték 1927 augusztus 1-től költségvetési fedezet rovat alatt mint jutalom és segélyezés kezelendő”.¹⁹⁸

Az erdőhivatal személyzete a hivatalvezetés átvételekor: *Raab Gyula* I. o. erdőtiszt, *Harcos (Holzmann) Róbert* üzemi tiszt, *Sarlós (Schrankó) Dániel*, *Györkő Vilmos*, *Vöröshegyi (Wurzinger) Jenő*, *Kiss János*, *Böhm János*, *Farkas Gyula*, *Abai Ferenc*, kerületvezető erdőőrök, *Nagy János*, *Nagy Sándor* kiegészítő erdőőrök, *Hodoli József*, *Töttő János* erdőkerülők, *Tonács Lajos*, *Buzsáki Ferenc* erdőgyakornokok, *Réti Lajosné* faraktárnok, *Bognár János* takarmányos, *Vadas János* misinai toronyőr.

Az erdőőrök járandóságát a városi tanács 1928-ban rendezte. Kezdőfizetés havi 132 pengő, közlekedési járandóság 13,60 pengő, 3 kat. hold illetményszántó vagy -rét, kétszoba-konyhás lakás, évi 12 űm³ dorong tűzifa, 2 tehén tartására jogosultság, ló- és kocsitartás külön engedéllyel, az erdei legeltetés nem volt megengedett, ugyancsak tilos volt a fűkaszás saját jószág tartására. Ruhailletmény volt: évenként nyári vászonzubbonny és -nadrág, téli szövetzubbonny és -nadrág mellénnyel, sapka, 2 pár bakancs, háromévenként egy télikabát, illetve -köpeny. Családi pótlék egy évi szolgálat után havi 11,20 pengő, lakáspénz negyedévre 54,25 pengő.¹⁹⁹

Az 1929-ben kezdődött gazdasági válság miatt alakult „Városi Takarékosági Bizottság” 1931-től a városi alkalmazottak fizetését a tisztviselőknél 15-19 %-kal, az altiszteknél 10-13 %-kal csökkentette. A kerületvezetők egy részét az erdőmester 1931-re lecserélte, így az erdőhivatal akkori személyzetének a járandósága az alábbiak szerint alakult:

	Törzsfizetés		Pótilletmény		Munka általány		Illetmény együtt		Csök- kenés %	Hadi pótlék Pengő	Lakás
	Régi	Új	Régi	Új	Régi	Új	Régi	Új			
			P	e	n	g	ő				
Raab Gyula erdőmester	270	243,00	110	77,00	200	150	580	470,00	19,0	7,20	13,60
Holzmann Róbert irodai segédtsízt	144	129,60	56	42,00			200	171,60	14,2	7,20	54,40
Kiss János szakaltsízt	131	117,90	31	23,25			162	141,15	12,9	3,60	12,40
Bőhm János szakaltsízt	125	112,50	30	22,75			155	135,25	12,7		12,40
Berényi István szakaltsízt	114	102,60	27	20,25			141	122,85	12,9	3,60	35,50
Schrankó Dániel szakaltsízt	103	92,70	24	18,00			127	110,70	12,8	3,60	35,50
Wurzinger Jenő I. oszt. altízt	98	88,20	23	17,25			121	105,45	12,9	3,60	11,20
Móré János I. oszt. altízt	95	85,50					95	85,50	10,0		33,60
Györkő Vilmos I. oszt. altízt	95	85,50	22	16,50			117	102,00	12,8		
Összesen:	1175	1057,50	323	237,00	200	150	1698	1444,50	14,93	28,80	208,60

Az erdőhivatali alkalmazottak illetménycsökkenése 14,93 % volt.²⁰⁰

Mínt hogy az erdőőrök egy része kerületétől távol, a városban lakott, ezeket is a munkahelyükhöz közel kívánta elhelyezni, az erdőőri lakokat pedig lakályosabbá tenni. A hivatalos vendégek részére szép, erdészes környezetet kívánt biztosítani. Hivatalba lépése után a Karolina-völgyi, ún. Matuska-féle erdőőri lakot tataroztatta, fáskamarát építtetett, ide és a Kardos úti erdőőri lakba bevezette a villanyvilágítást. A kozári vadászházat vendégek fogadására berendezte, és az ellátásukhoz szükséges felszerelésekkel is ellátta. Elvégeztette a szükséges tatarozásokat és itt és a Lapsi erdőőri laknál egy-egy hivatalos helységet is berendezett. A kozári vadászházba 1929-ben sikerült a telefont bevezettetnie úgy, hogy az erdőhivatal 48 db, 6,5 m-es és 12 db, 8 m-es vezetékoszlopot biztosított a posta részére, és a szerelésért meg 2760 pengőt is kellett fizetnie.²⁰¹

Az erdőhivatal az egyes védkerületeket egy-egy *számozott jelölőkalapáccsal* látta el. Ennek egyik célja az volt, hogy az anyagszállításnál esetleges kifogások (Anstand) kivizsgálását és felelősének megállapítását megkönnyítse. A kalapáccsok szétosztása a következők szerint történt: a *PV-1* jelűt a *Kozári* védkerület, a *PV-2* jelűt a *Szikkili* védkerület, a *PV-3* jelűt a *Kantavári* védkerület, a *PV-4* jelűt a *Mecseki* védkerület, a *PV-5* jelűt a *Kismély-völgyi* védkerület, a *PV-6* jelűt a *Lapsi* védkerület, a *PV-7* jelűt a *Peknyáki* védkerület vezetője kapta meg azzal az utasítással, hogy minden, a kerületben kitermelt szerfa bütűjét és a tolvajok által levágott fák tuskóinak vágáslapját leszámozzák és megjelöljék.²⁰²

8.1 A városi erdők új üzemterve

Az erdőmester alighogy átvette az erdőhivatal vezetését, megállapítván az érvényes üzemterv hiányát, sürgette az új üzemterv készítésének mihamarábbi megrendelését. Ennek előzménye volt, hogy az 1926. október 11-iki városi tanácsi rendes közgyűlése az új erdőgazdasági üzemterv alapjait szolgáló főbb gazdálkodási irányelvekkel kapcsolatban megállapította, hogy „a tisztítások a múltban foganatosítva nem lettek, sarjerdővé alakultak az állományok, a tölgy és a bükk helyébe gyertyán sarj lépett”. Az erdőhivatal részére a tisztítási munkák sürgős megkezdését rendelte el. Összesen 520 kat. hold elmaradása miatt évente 100 kat. hold tisztítás elvégzését tette kötelezővé. Gyérítési kötelezettségként ugyancsak évi 100 kat. holdat rendelt el. Az erdőgazdálkodás fő elveiként a fakitermelésnél a fokozatos felújítógás

megfelelő alkalmazását, az erdőfelújításoknál lehetőleg az őshonos fajok telepítését jelölte meg jövőbeli feladatnak.²⁰³

Az új üzemtervi készítési munkálatok végzésére kiírt polgármesteri pályázatra 1927 májusában *Nagy Mihály* adta a legkedvezőbb ajánlatot, amit a város elfogadott, és megkötötte vele a szerződést: kat. holdanként 1,20 pengő munkabérért, összesen 5 098,80 pengőben megállapodva. A külső munkálatokhoz a napszámosokat és a fuvarát a város biztosította. A szerződés szerint az üzemtervet és a térképet két-két példányban, 1928. december 15-ig kellett elkészítenie.²⁰⁴ Az üzemtervezési munka folyamán az erdőmester által talált hiányosságokat az üzemtervező általában elismerte és kijavította, az adatok ellenőrzéséhez multhatatlanul szükséges felmérési és becslési jegyzőkönyveket csak többszöri felszólításra adta át, magát a munkát is csak nagy késéssel fejezte be. Az üzemterv ellenőrzését szolgáló helyszíni bizottsági bejárás csak 1930. szeptember 24-27. napokon történhetett meg. Az öt főből álló bizottság tagjai voltak: *Becker Róbert*, kerületi erdőrendező, *Kolossváry Andor*, székesegyházi főmérnök, *Zsombory Ignác*, m. kir. erdőfelügyelő, *Raab Gyula*, városi erdőmester és *Nagy Mihály*, erdőmérnök.²⁰⁵ A bizottság által megállapított hiányok pótlását, az erdő keleti határainak rendezését *Nagy Mihály* nem vállalta, ezt az erdőmester *Zábó György*, kateszteri mérnökkel - *Nagy Mihály* költségére - végeztette el.²⁰⁶ A hiányok pótlása után a földművelésügyi miniszterhez felterjesztett üzemterv a 30 335/1931 I.-2. szám alatt került jóváhagyásra.²⁰⁷ (19. melléklet.)

Az új, 1927. évtől érvényes üzemterv a városi levéltárban nem volt megtalálható. Üzemterv híján az erdővel kapcsolatos ismertetéseket és adatokat az erdőhivatal ügyirataiból lehetett összegyűjteni. „Pécs sz. kir. város Erdőgazdaságának történelmi és gazdasági ismertetése”-t az erdőmester az 1936-ban tartott II. Erdészeti Világkongresszus alkalmával állította össze, amely az üzemterv legfontosabb adatait tartalmazta.

A város erdőterülete az 1927-es felméréskor 4176,30 kat. hold (2403,5 ha), ami 11,05 kat. holddal volt kisebb az 1886. évi üzemtervi területnél. A területcsökkenés a lompási kőbánya részére eladott 1600 □ öl; a D.G.T. részére, a Scholl-akna környékén, palahányó céljára 14 235 □ öl; és nagybányaréti völgyben a kőbánya részére eladott 1820 □ öl erdőterületekből adódott.²⁰⁸

Az erdőterületet az új üzemterv három gazdasági osztályra felosztva tárgyalta:

Gazdasági osztály	Erdősült t	Ház kert e	Szántó r	Rét ü	Le-gelő l	Bánya-térség e	Termé- ketlen t	Összes e
„A”k.hold	3 415,20	8,14	-		3,47	22,00	19,96	3 468,77
hektár	1 965,45	4,68			2,00	12,66	11,49	1 996,28
„B”k.hold	379,00						2,40	381,40
hektár	218,11						1,38	219,49
„C”k.hold	382,10					2,30	14,50	398,90
hektár	219,90	-	-	-	-	1,32	8,35	229,57
Összes								
k.hold	4 176,30	8,14			3,47	24,30	36,86	4 249,07
hektár	2 403,46	4,68	-	-	2,00	13,98	21,22	2 445,34

Az „A” gazdasági osztály 80 éves vágásfordulóval kezelt szálerdő volt, amelyben az erdőfelújítás fokozatos felújító vágásvezetéssel történt. A természetes újulat hiányait mesterséges úton makkvetéssel és/vagy csemeteültetéssel egészítették ki.

A „B” gazdasági osztály átmenetileg 40 éves vágásfordulóval kezelt sarjerdő volt, amelynél „az üzemterv rendelkezései szerint a sarjerdő üzemmódról át kell térni a szálerdő üzemmódra.”

A „C” gazdasági osztály „a Mecsek déli lejtőjén fekvő u.n. Park-erdő, amelyet a város közönsége 1905. évben a haszonerdőből egyrészt közösségi érdekből, másrészt a Tettye forrás fokozottabb védelme végett kihalított.” Ennél a mesterséges erdősítést alkalmazták, a köves kopár területeit fekete-fenyővel erdősítették be. Itt csak a kidőlt és száraz fák kitermelése történt.

A faállomány fajok szerinti megoszlása 1927-ben:

Fafaj	Szálerdőben			Park- és Sarjerdőben			Az erdőterületen		
	kat. hold	hektár	%	kat. hold	hektár	%	kat. hold	hektár	%
kocsánytalan tölgy	1 656,4	953,3	48,8	230,0	132,3	28,3	1 886,4	1 085,6	45,2
molyhos tölgy	23,9	13,8	0,7	245,1	141,0	33,0	269,0	154,8	6,4
cser	44,4	25,5	1,3	22,1	12,7	3,0	66,5	38,3	1,6
bükk	635,2	365,6	18,5	27,4	15,8	3,7	662,6	381,3	15,9
gyertyán	785,5	452,0	22,9	73,8	42,5	10,0	859,3	494,5	20,6
hárs	133,2	76,7	3,8	61,6	35,5	8,3	194,8	112,1	4,7
feketefenyő				38,9	22,4	5,2	38,9	22,4	0,9
egyéb	136,6	78,6	4,0	62,2	35,7	8,5	198,8	114,4	4,7
Összesen:	3 415,2	1 965,5	100,0	761,1	437,9	100,0	4 176,3	2 403,4	100,0

A városi erdő faállományának korosztályok szerinti megoszlása 1927-ben:

év	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	100-	Összesen
kat. hold	400,9	346,6	409,3	417,6	1 169,4	781,0	622,3	29,2	4 176,3
hektár	230,7	199,5	235,5	240,3	673,0	449,5	358,1	16,8	2 403,4
százalék	9,6	8,3	9,8	10,0	28,0	18,7	14,9	0,7	100,0

A város erdőgazdaságának ismertetését az erdőmester az 1936-ban Magyarországon tartott II. Erdészeti Világkongresszus részére a következőképpen tette: „Az uralkodó fanemek közül a kocsánytalan tölgy a legnagyobb részt sarj eredetű. Magassági növekedése vágásra érett korban mély talaj és megfelelő zárlat mellett kielégítő. Átlagos magassága 25-26 méter. A vastagsági növekedés azonban már nem áll arányban a magassági növekedésével. Természetes úton könnyen újul”.

„A molyhos tölgy és a cser igénytelen természetüknél fogva a déli száraz sekély termőtalajjal bíró meszes oldalakon nagy mennyiségben fordul elő.

Az északi nedvesebb oldalakon kitűnően tenyészik és minőségileg elsőrendű anyagot ad a bükk elegyesen a gyertyánnal.

A mesterséges telepítésből származó feketefenyő a déli köves, meszes talajokon fiatalabb korosztályban elegytelen kisebb állományokat alkot, ahol a termőréteget javítja és árnyékolásával az erdő talaját üdén tartja. Főleg a kopár sziklás területek beerdősítésénél vált be legjobban a feketefenyő.

A szelíd gesztenye - amely valószínűleg még a rómaiaktól származik - a Pécsbányatelep feletti erdőrészletben két hektár (:4 kat. hold:) kiterjedésű elegytelen idősebb állományt alkot és mintegy évi 30 mázsza gesztenye termésével igen szép mellékhaszonvételi jövedelmet biztosít. A cserjék közül igen elterjedt: a som, a galagonya, a kökény, a vesszős fagyal, a mogoró, a kecskerágó stb. természetesen telepítve a sárga szömörce.

Az erdei gyomok közül a juhszalag és a szeder sok kárt okoz a fiatalokban.”

8.11 Fahasználat

8.11.1 Főhasználat

Az erdőmester ismertetése szerint „Az üzemterv a haszonerdőben egy-egy évben főhasználat és előhasználat címén együttvéve 9491 köbméterben meghatározott változatlan mennyiségű fatömeg kitermelését engedélyezi.”

Főhasználat:

Szálerdőben 7 378 köbm / 24,7 hektár = 42,9 kh/

Sarjerdőben 456 köbm / 5,5 hektár = 9,6 kh/

Összesen: 7 834 köbm / 30,2 hektár = 52,5 kh/.

Előhasználat:

Szálerdőben 1 611 köbm / 92,6 hektár =160,9 kh/

Sarjerdőben 46 köbm / 10,3 hektár = 17,9 kh/

Összesen: 1 657 köbm /102,9 hektár =178,8 kh/.

A fakitermeléseket „előzetes kijelölés mellett” végezték, az erdőmester akkori megállapítása szerint „a termelt faanyag túlnyomóan csak bánya- és tűzifaként való felhasználásra alkalmas, miért is a műfához viszonyítva csekélyebb értékkel bír”.²⁰⁹

A választékok közül különösen a *tűzifaválasztékoknál* volt erős és változatos a differenciálódás. Így a hasábfánál tölgy, bükk-gyertyán, cser és egyes fafajok szerint, ezeken belül pedig I., II. és selejt minőségeket; a dorongválasztéknál I. és II. osztályú, hasított és vékonydorong választékokat különböztettek meg. Külön választékot képeztek a tuskó, a gally és a „rakás” fa. A tűzifasarangok magasságát az erdőhivatal több ízben változtatta. 1929-ig az erdőben a sarangokat 100 cm magasra kellett rakni. A szállítás folyamán ebből keletkezett problémák megoldásaként 1929-től a hasábot 110 cm-re, a dorongot 115 cm magasságúra kellett rakni. A harmincas évek végén a hasáb sarangját 115 cm-re, a dorongot 120 cm-re, a baltázott fát 140 cm magasságúra sarangolták.²¹⁰

A *szervaválasztékoknál* gyűjtő névként *rönk helyett* a „*műfa*”-t, ritkábban a „*gömbfa*”-t használták, a bányafaválasztékot rövid bányafa és hosszú bányafaként tartották nyilván. A talpfának való rönkanyag a „*rönkö*” gyűjtőnévnél volt található. A rönkanyag nyilvántartása és termelési bérének megállapítása folyóméterenként történt, megkülönböztetve a 32 cm-nél vékonyabb és vastagabb választékot. A húszas évek közepétől már m³-ben került az anyag felvételre és elszámolásra. A bányafát sokáig darabszámban, a húszas évektől már m³-ben vették fel, tartották nyilván és értékesítették.

A fahasználat alakulása 1926-1945 között:

Főhasználat:

	Bányafa	Fűrész- rönk		hasáb	Tűzifa dorong	baltázott		Összes termelés
	k	ö	b	m	é	t	e	
1926	3	208	5 629	1 740	-			7 580
1927		26	6 268	895				7 189
1928	667	673	5 395	684				7 419
1929	2 165	233	2 954	819				7 171
1930	1 514	462	3 257	2 243				7 476
1931	892	481	4 668	1 405				7 446
1932	1 365	844	3 506	1 716				7 431
1933	1 817	663	4 023	5 134	1 815			13 452
1934	74	479	6 369	784	1 792			9 498
1935	512	651	4 795	1 826				7 784
1936	1 018	950	3 336	1 520	758			7 582
1937	763	1 378	4 057	1 085	778			8 061
1938	780	530	3 589	1 900	1 131			7 930
1939	401	1 346	3 332	1 934	672			7 685
1940	460	1 419	3 223	709	673			6 484
1941	839	912	1 419	906	3 125			7 201
1942	895	923	3 155	1 960				6 933
1943	1 250	1 358	4 212	2 393	1 385			10 498
1944	84	311	5 722	1 949	853			8 519
1945	3 164	2 669	2 308	3 324	-			11 465
Összesen	18 663	16 516	82 217	34 926	12 882			165 204

A főhasználat évi nagysága az üzemtervi előírásnak nagyjából megfelelt. A húsz év alatt három ízben történt rendkívüli használat. Rendkívüli használatot a város 1933-ban az erős téli zúzmarakárosítás miatt kért. 1943-ban 1000 m³ bányafa rendkívüli kitermelésére kapott a városi erdőhivatal utasítást. Ebből 500 m³-t saját munkásaival tudott elvégeztetni, a többi kitermeléséhez a kaposvári m. kir. erdőigazgatóság mellé rendelt, 672. számú Munkavezető Törzsparancsnokságtól kért munkaerő-biztosítást.²¹¹ Az átlagos évi főhasználat 8 260 m³, a szerfakihozatal átlaga 21,3 % volt.

8.11.2 Előhasználat

Az előhasználatok alakulása 1926-1945 között az alábbiak szerint történt:

	Bányafa	Fűrész- rönk		hasáb	Tűzifa dorong		baltázott	Összes termelés
	k	ö	b	m	é	t	e	
1926	52	-		31	986			1 069
1927	150				1 121			1 271
1928	144			19	1 587			1 750
1929	203			8	1 140			1 351
1930	147			8	1 555			1 710
1931		4		96	468			568
1932	179				1 657			1 836
1933	149				2 158			2 307
1934	274				2 385			2 659
1935	161				1 699			1 860
1936	102				1 269			1 371
1937					1 058			1 058
1938				165	1 355			1 520
1939		21			697		658	1 376
1940				1 138	1 838			2 976
1941		217		407	663		512	1 799
1942	41			912	337		174	1 464
1943		95		581	370		299	1 345
1944				44	347		181	572
1945	-	-		-	-		-	-
Összesen	1 602	337		3 409	22 690		1 824	29 862

Az előhasználattal érintett erdőrészek területe 100-140 kat. hold/év volt, ami a háború utolsó éveiben erősen lecsökkent, 1945-ben előhasználat egyáltalán nem történt. Az előhasználati szerfakihozatal 6,5 %, az évi átlagos fatömeg 1493 m³, ami a 20 évre előírtak 90,1 %-a.

8.11.3 *A fahasználat bevételeinek növelését célzó munkák*

Az erdőhivatal bevételeinek növelését a faanyag megfelelő hossztolásával és annak további megmunkálásával igyekezett biztosítani. Ezt a város üzemeiben felmerült különböző igények kielégítése könnyítette meg. Ezek a munkák különleges gyakorlatot, szakértelmet kívántak, így ezek végrehajtására az erdőhivatalnak a megfelelő munkaerőkről gondoskodnia kellett.

8.11.31 *Talpfa- és oszlopfaragás*

Az erdőhivatal a *Pécsi Közúti Villamosvasút*, a *MÁV* és a *Pécs-Mohács Vas-pálya Társaság* által jelzett talpfaszükséglet kielégítése végett gondoskodott talpfafaragó munkásokról, akik a felmerült kerítésoszlop iránti igényeket is kielégítették. A faragási bérek 1939-ben: 2,50-es normál talpfáé 0,54 P/db, 2,30-as talpfáé 0,34 P/db, 2,50-es oszlopé 0,44 P/db, 2,00 m-es oszlopé 0,34 P/db, váltótalpfáé 0,50 P/m³. 1940-1944 között 10 717 db talpfa termeléséről található feljegyzés az erdőhivatal irattárában, amit 8 talpfafaragó végzett.²¹²

8.11.32 *Faszénítés*

A melegmányi gyéritéssel kitermelt „elnyomott és elszáradt” faanyagot az erdőhivatal faszénítéssel piacképesé tette. A munkaszerződés szerint az égetéssel nyert faszén 1/3-a az erdőhivatal, 2/3-a a termelők tulajdonát képezte. Az erdőhivatal a munkaszerződésben kikötötte, hogy a gyéritési munkák elvégzése is a szénégető munkások feladatát képezze. A szerződés egyik pontja azt is tartalmazta, hogy a boksák felbontása, lemázsalása és elosztása kizárólag az erdőőrök jelenlétében, és a munkásrészt elszállítása is csak az erdőőrök által kiállított származási igazolvánnyal történhetett. A betegség és a baleset elleni biztosítás költsége a munkavállalókat terhelte.

A faszénítés gazdaságosságát az erdőhivatal próbaégetéssel vizsgálta. 80 űm³ gyéritési (selejtes) faanyag 14 boksába történt berakására 49 napszám, az égetésére 7 napszám volt szükséges. A faszénkihozatal 110 métermázs volt, ami teljes egészében az erdőhivatal tulajdona maradt. Az anyag kitermelése 96 pengőbe, a szénítés 22 pengőbe, a közelítés 40 pengőbe, a

beszállítás 120 pengőbe, összesen, 278 pengőbe került; a faanyag értéke 480 pengő volt. A 110 métermázsa faszén 758 pengőbe került. A faszén a Sopiania gépgyár métermázsaaként 10 pengőért vette át, így ez az erdőhivatalnak 342 pengőt jövedelmezett. 1944-ben 1 métermázsa faszén önköltsége már 21,15 pengőre, az eladási ára 30 pengőre nőtt.²¹³

8.12 Erdőművelés

8.12.1 *Erdőfelújítás*

A fahasználat és az erdőművelés szoros kapcsolatát az erdőmester szakmai szemlélete biztosította azzal, hogy a fakitermelésnél a kivágandó fák előzetes kijelölésénél a fokozatos felújítás szabályait követték. A felújítási mód alkalmazása mellett a hiányosan felújult részek beerdősítése, esetleges pótlása magvetéssel és/vagy csemeteültetéssel történt.

Az erdőfelújítások évenkénti teljesítése

	I. ki- vétel	Pótlás	Együtt	Újulat	Ültetés (csemete)						Vetés			
	k	a	t	a	s	Tölgy	Köris	Luc- fenyő	Vörös- fenyő	Fekete- fenyő	Banks fenyő	Tölgy makk	Cser	Egyéb kemény mag
1927	15,6	110	125,6	35	14,8			3,1	0,5	3,5	5,2	94,5	4,0	
1928	61,0	201	262,0	60	37,8				0,2			222,0	2,0	
1929	76,0	160	236,0		76,0							160,0		
1930	32,0	167	199,0		28,5			0,2	92,0	9,0		60,3	9,0	
1931		55	55,0	140			5,0					50,0		
1932	252,5	146	398,5		111,5	1,0			25,0	15,0		231,0	12,0	3,0
1933	37,0	28	65,0	34	28,0							37,0		
1934	16,5	120	136,5		113,6				20,0					2,9
1935	8,5	60	68,5	147						2,1		66,4		
1936	15,0	110	125,0	86	38,0							87,0		
1937	15,0	60	75,0		52,2							10,0	4,5	8,3
1938	10,0	53	63,0	23	63,0									
1939		419	419,0		385,3				10,0	14,1				9,6
1940	4,5	75	79,5		30,8							48,7		
1941	8,5	31	39,5	18	31,0							8,5		
1942		31	31,0		7,0							24,0		
1943	11,0	43	54,0	52	21,3								32,7	
1944	6,9	78	84,9		27,5				6,3			48,3		2,8
1945	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Össz	570,0	1947	2517,0	595	1066,3	6,0	3,1	0,9	156,8	45,		1147,7	64,2	26,6

Évenként átlag 132,5 kat. hold erdősítést végeztek, és 31,3 kat. hold természetes felújítást vettek számba. A makkvetés és a csemeteültetés aránya 49,2:50,8 volt. Az erdősítési és az ápolási munkákat napszámberben végezték. A munka minőségére a kerületvezető, illetve a kisegítő erdőőrök ügyeltek. Az erdészeti napszámber 1,60 pengő volt.²¹⁴

Az erdősítéshez szükséges csemetét a keresztkenyőhői csemetekertben nevelték meg. Itt már 1927-ben 34 400 db 2 éves feketefenyő, 21 600 db Banksfenyő és 225 400 db kocsánytalan tölgy csemete készlet jelentkezett. Csemetehiány esetén a szükségletet a kaposvári rn. kir. erdőigazgatóságtól igényelték. Csemetefőlség esetén a csemeték árát az erdőhivatal azok magassága és a vásárolt mennyiségétől függően állapította meg. A lucfenyő csemete ára 1931-ben:

20-40 cm			40-60 cm			60-80 cm		
100 db	200 db	300 db	100 db	200 db	300 db	100 db	200 db	300 db
8 P	14 P	30 P	50 P	80 P	180 P	80 P	140 P	320 P

Magtermő években a csemeteneveléshez és az erdősítéshez szükséges makk gyűjtéséről az erdőhivatal a kerületvezetők útján gondoskodott. Jó makktermő évben (1934) métermázsánként 3 pengőt fizetett. Hiány esetén az erdőhivatal azt az erdészeti magkereskedőtől szerezte be. A kocsánytalan tölgy métermázsájáért 36 pengőt fizetett.²¹⁵

8.12.2 Tisztítás

A fiatalosok tisztítási („tisztogatási”) munkáira vonatkozóan - az új üzemtervvel kapcsolatos előzetes szakvélemény alapján - a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága évi legalább 100 kat. hold tisztításáról rendelkezett.²¹⁶

A tisztítások területi végrehajtása az alábbiak szerint történt:

1927	65,0 kat. hold	1937	131,3 kat. hold
1928	103,8 kat. hold	1938	122,0 kat. hold
1929	159,6 kat. hold	1939	135,0 kat. hold
1930	143,5 kat. hold	1940	142,0 kat. hold
1931	100,0 kat. hold	1941	138,0 kat. hold
1932	175,0 kat. hold	1942	75,0 kat. hold
1933	140,0 kat. hold	1943	93,0 kat. hold
1934	135,0 kat. hold	1944	151,0 kat. hold
1935	172,0 kat. hold	1945	- kat. hold
1936	102,5 kat. hold	Összesen:	2 283,7 kat. hold

Évi átlagban 120,2 kat. hold tisztítási munka történt. A munkát az erdőhivatal napszámberben végeztette.